

Június 16. bohócai

Az én generációmnak, amely bármilyen kezdetlegesen is, de segített rendszert váltani, és e '88-ban kezdődött, sajátosan mámoros élmény részeként ott állt '89-ben a Hősök terén, június 16-a szent és sérthetetlen. Ilyenkor nincs forgalomlassító autósblokádn Bivalybasznádon, és nincs bohócforradalom a belvárosban. Bármikor máskor igen, de nem június 16-án. Gyásznapról van szó, plusz az ország köztársaságként történő újratöltéséről. Bohócoknak ezen a napon ne osszunk lapot.

Ha csak a Magyar Demokratikus Charta honlapjáról próbálnánk tájékozódni, fel sem tűnne az egész. Mármost az, hogy kisebbfajta botrány volt abból, hogy két „sznagovi” gyerek nem emlékezik együtt a többi, chartista „sznagovi” gyerekekkel június 16-án – nem mintha teljesen világossá vált volna, mi és miért is történt. A Charta honlapja nyilván korrekten, de minden magyarázat nélkül [törölte](#) kettejük nevét arról a felhívásról, amelyben a „sznagovi gyerekek” június 16-án [közös megemlékezésre](#) hívnak mindenkit a 301-es parcellához, megemlékezni mindazokról, akikre ilyenkor minden évben megemlékszünk.

Igen ám, de Jánosi Katalin és Jánosi Ferenc (Nagy Imre unokái) [elhatárolódtak](#) a rendezvénytől, sőt „megdöbbenésüket fejezik ki amiatt, hogy a Magyar Demokratikus Charta előző nap az aláírásukkal adott közre egy június 16-ai rendezvényre invitáló levelet”, amelyet Donáth Ferenc, László és Mátyás, Losonczy Anna, Rajk László, Szilágyi Júlia, Vásárhelyi István, Júlia, Mária és Tánczosné Bácskai Vera írt alá. Valamint ők ketten, de csak azért, mert „az eredetileg nem a hivatalos nyilvánosságnak szánt levelet tudtukon kívül használták fel e célra, aláírásunkkal és bizalmunkkal visszaéltek – ezért felszólítottuk a Charta vezetőit, az invitáló levél aláíróinak sorából nevünket húzzák ki”. Ez utóbbi no comment jelleggel megtörtént. *(E cikk megjelenése után sikerült megtudnom, hogy tévedésen alapult az a sajtóhír, mely szerint a Charta szervezte volna a megmozdulást. Mint kiderült, a Charta csupán továbbította, illetve felrakta honlapjára a „sznagoviak” felhívását. S. L.)*

De hogy is van ez? Az egy dolog, és nem is lényeges, hogy – ezek szerint a Nagy Imre-unokák kivételével – a „sznagovi gyerekek” a Gyurcsány Ferenc körüli civil szervezetet találták a legalkalmasabbnak arra, hogy a „közös megemlékezés” keretét nyújtsa „mindenki” számára. De hogyan történhetett meg nem is csak a két másik név, hanem ezek szerint egy komplett privát levél eltérítése? És mi állhatott abban a belső levélben? A „sznagoviak” közös fellépése? Nem, hiszen a többiek nem határolódtak el a Chartától, sőt. A 301-es mint helyszín szintén nem, hiszen a két Jánosi állítja: „ugyanabban az időpontban a

Nagy Imre Alapítvánnyal és Társasággal a Vértanúk terén, Nagy Imre szobránál tartanak koszorúzással egybekötött civil megemlékezést”.

Az elhatárolódás így nem is igazán Gyurcsányéknak, politikailag, hanem a módszernek szólt, már ha egyáltalán értelmezni lehet ezt az igencsak kínos és zavaros ügyet. Van azonban még kínosabb is.

*

A még kínosabb az, hogy a Nagy Imre-unokák, de még a többi „sznagovi gyerek” sem kéri ki magának június 16. aktuálpolitikai [abúzusát](#), az emléknapi szakszervezeti „bohócforradalom” silányítását, holott egy évvel ezelőtt, a Nagy Imre Alapítvány részéről éppen a két Jánosi adott ki [protest-közleményt](#): „Mi, Nagy Imre mártír miniszterelnök unokái tiltakozunk az ellen, hogy június 16-át, nagyapánk kivégzésének napját, ezt a nemzeti gyásznapot, a megemlékezések kapcsán a temetőben aktuálpolitikai tüntetésekre használja fel bármilyen szervezet vagy magánszemély”.

Aktuálpolitizálásra akkor [antifasiszták](#), ráadásul szintén „nagyimrista” antifasiszták akartak vetemedni, akikben egyrészt az verte ki a biztosítékot, hogy a 298-as parcellában továbbra is együtt hevernek 56-os mártírok és válogatott második világháborús bűnösök (köztük Radnóti egyik gyilkosa), másrészt épp június 16-án akarta levetíteni a Jud Süss egy náci könyvkiadó. Ezenkívül arra is akartak emlékeztetni, hogy „az igazságszolgáltatás gépezetét soha többé ne használja fel senki politikai leszámolásra”. Lehet, hogy mindez nem túl ízléses egy ilyen emléknapon – de mi ez a most készülő arcátlansághoz képest?

Budapesten és 18 megyében tárgyal a rendőrség a felháborodott konföderációkkal arról, hányan és mennyi időre [boríthatják fel](#) követeléseik miatt az ország rendjét, ráadásul éppen június 16-án. Tüntetések, autós felvonulások várhatók országszerte, a budapesti Alkotmány utcába pedig egyenesen „bohócnak maszkírozva” várják a szervezők a demonstrálókat, tiltakozva az őket érintő nyugdíjügyi változások, és persze a miniszterelnök valóban arrogáns tárgyalási stílusa („bohócügyi államtitkár”) ellen. Amivel nincs is semmi gond, örülhetünk, hogy nem Nagy Imre-álarcban állnak majd a dolgozók a téren.

Bár meggyőződésem, hogy a lobbierdekeiket országos közügyként előadó, többnyire csak privilégiumaikat védő szakszervezetekkel egy szabad társadalomban úgy kell elbánni, ahogyan azt Mrs. Thatcher anno példásan elővezette, ugyanennek a szabad társadalomnak szerves része a szakszervezeti aktivitás, a gyülekezés szabadsága is, úgyhogy mindenki úgy és annyi nyomást gyakorol a köztereken, ahogyan és amennyit a tagság, a közrend és a minimális erkölcs elbír. Ráadásul ahogy a kormány keresztülverte ezt a nyugdíjügyet, még részben érthető is az ellenállás. Június 16-a azonban egyértelműen a don't touch kategória (chartistáknak: no pasarán).

Az én generációmnak, amely bármilyen kezdetlegesen is, de segített rendszert váltani, és e '88-ban kezdődött, sajátosan mámoros élmény részeként ott állt '89-ben a Hősök terén, hogy lássa, megtörténhet az, ami előtte harminc éven át elképzelhetetlen volt; hogy együtt tapasztaljuk meg egy hazug rendszer hazug legitimációjának nyilvános bukását; hogy olyan beszédeket hallgassunk, amiért egy évvel korábban még elvitték volna a szónokokat; hogy együtt röhögjünk a nemzetivé pálfordult MSZMP-kádereken; szóval az van, hogy nekünk június 16-a szent és sérthetetlen. Ilyenkor nincs antináci nyomulás a temetőben, nincs

forgalomlassító autóblokád Bivalybasznádon, és nincs bohócforradalom a belvárosban. Bármikor máskor igen, de nem június 16-án.

*

Ráadásul teljes a zavar a szervezők fejében is, hogy akkor most június 16. szempont-e vagy sem. Kónya Péter, a Fegyveres és Rendvédelmi Dolgozók Érdekvédelmi Szövetségének elnöke állítja: „nem ehhez az eseményhez időzítették” az akciót, hanem „ahhoz a dátumhoz, amikor a kormány közlése szerint véget ér az úgynevezett szociális konzultáció”.

Székely Tamás, a vegyipari szakszervezet elnöke szerint viszont a tiltakozó megmozdulást „a szervezők Nagy Imre temetésének évfordulójára időzítették”, és az „üzenet lehet a szociális értékek és a párbeszéd megőrzésére”.

Na mostan Nagy Imre újratemetése lehet néhány gondolatnak a szimbóluma, de a szociális értékek és a párbeszéd megőrzésének biztosan nem. Vagy mire gondolhatott a szakszervezeti vezető? Aki [szerint](#) egyébként, ugyanakkor „lesz olyan pillanat, amikor már nem fogunk tudni gátat szabni az indulatoknak”? Normális ez?

1958. június 16-án végezték ki Nagy Imrét, Maléter Pált és Gimes Miklóst, majd a szociális értékek és a párbeszéd jegyében arccal lefelé, egy jeltelen sírba rakták őket a börtönudvaron. Harminc évre rá exhumálták és végre rendesen eltemették őket, de úgy, hogy a mára elhazudott rendszerváltás egyetlen, legalább valamennyire [katartikus](#) pillanatát köszönhetjük az aktusnak. Hiába próbálta az állampárt egyszerű kegyeleti-humanitárius aktussá manipulálni a temetést, hiába volt tele spiclikkel a tér, hiába volt tele spiclikkel az összes új párt: nincs más viszonyítási pont, mint június 16. Az újratemetés. Az volt az a nap, amikor mindenki tudta: ami eddig volt, annak vége. Bye, bye, Szása.

Nagy Imre és a többiek alig megalázó előrángatásánál még az is korrektebb lett volna, ha megpróbálnak [valami más](#) fontos június 16-i eseményt előbányászni. Itt van például rögtön június 16., mint [a tej világnapja](#) („hogyan hívják az emberek, különösen a nők és a gyermekek figyelmét a kalciumbevitel fontosságára”), vagy a [Rákóczi-szabadságharc](#) kezdete. Vagy tudomisen, itt van június 16. mint [Bloomsday](#), azaz James Joyce Ulysses c. regényének emléknapja. 632-ben aznap lépett trónra III. Jazdagird, az utolsó szászánida uralkodó, 1977-ben aznap vette át a Szovjetuniót Leonyid Brezsnyev. Június 16-án született Stan Laurel (ha már bohócmelegmozdulás), [Eörsi István](#) és Tupac Shakur. De nem az újratemetés.

„Számomra június 16-a mindig borzalmas, soha nem feledhető események szomorú emléknapja, szeretteim, családom, saját életem és sok ártatlan magyar élet szétválásának gyásznapja ez, a torz és gyilkos diktatúra kegyetlenségének bizonyítéka” – [mondta](#) két éve, egy konferencián Jánosi Katalin. Gyásznapról van tehát szó, plusz a Hősök terei lélektani kárpótlásról, plusz az ország köztársaságként történő újratöltéséről, még akkor is, ha Szűrös Mátyás stb. Bohócoknak ezen a napon lehetőleg ne osszunk lapot.